

Recensie: Karamazow****

Monty Antwerpen
zaterdag 13 mei 2017

foto © Raymond Mallentjer

Recensie:

In 1879-1880 schreef Dostojewski 'Karamazow'. Het werd ook het derde luik in de trilogie die Lazarus herwerkte voor het theater na 'Oblomow' en 'Idioot'. Terwijl 'Idioot' meermaals doet hunkeren naar spel tussen de acteurs, zien we hen alles uit de kast halen tijdens Karamazow. Een heerlijke voorstelling die dans, live muziek (onder andere op viool, cello, tamboerijn en akoestische gitaar of later ook in een ijzersterk anderstalig meerstemmig samenzangmoment), bevlogen acteren (razernij, hysterie, en jaloezie zijn alomtegenwoordig), special effects (verhanging, sneeuwmachines), dans, humor (wanneer Günther Lesage als de bastaardzoon en kok een rijmpje opzegt over 'zijn eerste herinnering' of Koen De Graeve 'Live is life' van Opus parodieert naar het ironische 'Dood is dood'), opera (via Ariane Van Vliet) en een ode aan de stomme zwart-witfilm integreren. Het maakt dat die twee uur snel voorbijvliegen al is het contrast groot tussen filosoferen enerzijds ('Is er een God? Is er leven na de dood?', 'Op de vierde dag schiep God het licht. Hoe kan hij dan gezien hebben wat ie de eerste drie dagen deed?' of 'Wellust is houden van met je ingewanden') en ook in 'Idioot' kan de idioot als een Jezusfiguur aanzien worden, dus dat thema zit ook in het tweede luik en anderzijds het bij momenten over the top gaan qua dans en acteren. Vooral Ryszard Turbiasz, die de rol van de vader speelt, speelt naar ons gevoel veel te groot. Maar ook de andere acteurs durven er serieus over te gaan. Links en rechts hebben we ons dus gestoord dat het evenwicht er niet altijd is, maar over het algemeen genomen, is dit een verbluffende prestatie die Lazarus neerzet.

Centraal staat het verhoor van Dmitri Fjodorwitsj Karamazow (gespeeld door Koen De Graeve). Hij wordt officieel in verdenking gesteld van de moord op zijn vader Fjodor Pawlowitsj Karamazow (gespeeld door Ryszard Turbiasz) die de schedel ingeslagen is. Hoewel ondervragers Parfenowitsj (Pieter Genard) en Makarowitsj (Günther Lesage) aanvankelijk denken dat een geldkwestie, een erfenis, het motief bepaalt, blijkt alles te draaien om een vrouw onder het motto 'Als twee honden vechten om een teef'. Dmitri mag dan wel verloofd zijn met Katarina Iwanowna (gespeeld door Ariane Van Vliet), hij is net als zijn vader verliefd op Groesjenka (Charlotte Vandermeersch). Of dat nog niet genoeg is, is Iwan Fjodorowitsj Karamazow (gespeeld door Pieter Genard) verliefd op de verloofde van zijn broer Dmitri: Katarina. Dmitri maakt er geen probleem van om naar de gevangenis te gaan, als het maar niet met verlies van burgerrechten is. (naast de foltertechnieken die ook letterlijk - aan de kaak gesteld worden is ook dit een sneer naar het weinig democratische Rusland)

Een heerlijk schalks Lazarus spoort nog voor de voorstelling start toeschouwers aan om plaats te nemen op de eerste rij waar nog zeven stoelen vrij zijn in de Monty. 'Voor bijzienden en slechthorenden' klinkt het. 'Laten we dat doen!' horen we enkele jonge meisjes die net voor ons op de voorlaatste rij hebben plaatsgenomen, zeggen. Ze gaan voor de upgrade. Hopelijk hebben ze hun ogen goed de kost gegeven want De Graeve wordt letterlijk in zijn blootje gezet als ondervragingstechniek. Ook de sneeuwmachine wordt trouwens bovengehaald die het gezicht van De Graeve onder het witte schuim brengt, een verwijzing naar een foltertechniek om zo sneller tot bekentenissen van de verdachte te komen. Openen doet de voorstelling overigens met een wild feestje waar Dmitri maar liefst 15.000 roebel verbrast. Een groter

contrast bestaat wellicht niet tussen die scène en die tussen die van vader Fjodor die aan zijn twee zonen Iwan en Aljosja (een over het algemeen uitstekende Joris Van den Brande: wat een dictie!) vraagt of er leven na de dood is en er een god zou bestaan. De eerste gelooft dat er niets is, en er geen god bestaat. De ander ziet dat anders. Uiteindelijk zal de vader als een duivel in een hallucinatie van Ivan, met opblaasbare drietand en vervormde stem op het einde nog terugkomen. Absurdisme, Lazarus dweept er ook in deze voorstelling links en rechts mee.

Over vrouwen laat Ryszard Turbiasz als vader Karamazow optekenen: 'In iedere vrouw valt wel iets te ontdekken. Lelijke eendjes bestaan niet want een foef hebben ze allemaal. Â Je moet ze te grazen nemen. Vanachter. Tsjakka! ' Meteen wordt het gebrek aan vrouwenrechten in een erg patriarchale samenleving in vraag gesteld (wat overigens ook geldt bij 'Idioot')

Smerdjakow, de kok en bastaardzoon van Fjodor meent dat Ivan medeplichtig is aan de moord op zijn vader. Uiteindelijk blijkt Dmitri veroordeeld te worden voor een moord waar hij niet de dader van is. 'Er is een besef. Ik weet alleen nog niet van wat.' klinkt het op het einde uit de mond van De Graeve. Dat is nog het strafste van al, dat deze 'Karamazow' van Lazarus op een erg toegankelijke manier scherpe maatschappijkritiek laat horen en nog steeds actuele morele thema's over de vrije wil van de mens en God behandelt, en dat weet te verpakken in een zeer genietbare toegankelijke voorstelling die een rijk scala aan stijlen toont en multidisciplinair blijkt.

< Bert Hertogs >